

VÍZKERESZT (JANUÁR 6.) 10–21.

Vízkereszt az egyik legrégebbi keresztény ünnep, ősi egyházi neve *Epifánia*, az Úr megjelenése, kijelentése. A bizánci kereszténység ekkor ünnepli Jézus Krisztus születését. A római egyház Jézus életének három mozzanatát idézi: megkeresztelkedését a Jordán vízében, első nyilvános csodáját a kánai menyegzőn (ezekre utal a vízkereszt elnevezés) és a napkeleti bölcsek hódolatát. Ez utóbbi eseményt a zentai paraszt-kántor, Kelemen András így beszélt el: „A három király elment. Szóval a csillagot megpillantották, és akkor összeszervezkedtek ők hároman és elindultak az ű fölszerelésükkel. A csillag vezette őket. Majd aztán betértek útközben Heródeshez, és akkor ottan Heródeszel beszélgettek, hogy hát hogy még mint. Heródes nem árulta el az ő titkát, hanem mondta nekik, hogy majd ha visszafelé jönnek, akkor szóljanak, majd ő is elmén.” A Vajdaságban *csillagozás*, *csillagjárás*, *háromkirályjáték*, *háromkirályi köszöntő* néven emlegetett háromkirályjárás szokása ezen a bibliai történeten alapul.

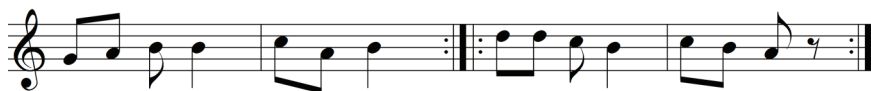
Általában három fiú járja, ők a három szent király: Gáspár, Menyhért és Boldizsár. (Törökbecsén 1918-ban még felnőttek is járták: 14.) Kivilágított csillagot visznek magukkal, mely kitolható-viszszahúzható szerkezetre van erősítve. A szokás meghatározó eleme a *Háromkirályok napján* kezdetű, 17. századi egyházi népének (10–19.), melynek refrénje (*Szép jel és szép csillag...*) alatt tolják előre, majd húzzák vissza a csillagot. A szereplők néha püspöksüvegyszerű fejrevalót viselnek, esetleg kardjuk van, Boldizsár arca be van kormozva, mert ő a szerezcsen király. A három észak-bánáti játékban a királyok egyenként bemutatkoznak, szerepükhöz rövidebb prózai szöveg tartozik (13*–15*). A szerémségi játékban pedig a gyermekgyilkos Heródes király is szerepel (16*).

A szokás más helyeken már erősen leegyszerűsödött, és mindössze abból áll, hogy a *Háromkirályok napján* kezdetű énekkel mennek házról házra, amit a hallgatók némi ajándékkal viszonzoznak. „Nem vittünk [csillagot]. Csak úgy mentünk házakhoz. Ami karácsonytű maradt, mindig kaptunk...” (17.). Egy bácskertesí férfi viszont csak a szokásra emlékezett, az ének nem jutott eszébe: „Háromkirályokat mentink keszteni vízkeresztkor. Kicsikék vótunk. Csinátunk magunknak olyan sápkát, még cséngettyű, még egy kárd vót a másiknak a kezibe. Én is mentem ákkó, hárman mentink. [...] »Országunk egy istápján«. Hogy is mén? »Vígádozó versekkel. Szép napunk támadt«. Nem?” Az ének szokásköreten kívül is használatos, az ilyen adatokat szintén közöljük (18–19.), továbbá két másik vízkereszt éneket Észak- és Dél-Bánátból (20–21.).

10. Csillagjárás

Három fiatal fiú (néha négy is) újév napjától vízkeresztig járja a falut. A maguk ruhájában és maszkírozás nélkül viszik a „csillagot”. Ez egy erre a célra „ollószzerűen összeillesztett részekből álló, kirúgható, visszarántható szerkezet végén van”. Váza kartonból készül, amelyre csillagforma nyílást vágnak s ezt áttetsző papírral ragasztják be, s gyertya ég benne. A refrénre a kirúgós csillagot szétnyitják és becsukják.

♩ = 144

1. Há-rom-ki - rá - lok nap-ján, Di-csér-jük é - ne-kek-kel,
Szi-vünk-nek éggy is - táp-ján Vi-ga-do-zó ver-sék-kel!

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, szép na - pon tá - mad,

Szép na - pon tá - mad.

2. Hol vagy, zsidók királya?
Mert megjelént csillagja.
Betlehémbe találják,
Szép Jézust körülállják. *Refr.*
Kis Jézust körülállják. Refr.

3. Kérjük a szép Szűzanyát,
Kérje értünk Szent Fiját,
Hogy békecséggben tartson,
Ellenségünk ne ártson! *Refr.*

4. Királok ajándékát,
Arany, tömjént és mirhát
Vigyünk mi is Urunknak,
Ártatlan Jézusunknak! *Refr.*

Gombos, Barna Pál (11), Barna István (11),
Cöndör János (8).

Kiss L., 1939.

A gyűjtő a szokást valóságos funkciójában figyelte meg, gyűjtőfüzetébe a következőket írta: „A plébános úrnál éppen csillagjárók voltak, akiktől láttam e népszokást és lejegyeztem a gyerekek szájából a *Három királok napján* nótát.”

17. századi, Közép-Európában elterjedt, plagális dúr hangsorú, karácsonyi-vízkereszti ének (Szendrei-Dobszay-Rajeczky 1979, I. 168, II. 79). Hazai meggyökerezését segítette, hogy 1651-ben megjelent az első magyar nyomtatott énekeskönyvben, a *Cantus Catholicus*-ban. Vízkereszti szöveggel *Szegedi Lénárd énekeskönyvében* szerepel (1674). Templomi használatból került a néphagyományba a teljes nyelvterületen (MNT II. 47, 50, 54, 55). Vajdasági változatainak hangsora dúr pentachord.

Variáns: 11–19. vízkereszti, 197-III. bölcsőjárás éneke.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/232.

11. Háromkirályi köszöntő

Igen szép öltözékbe voltak a fiatalok fölöltözve hárman. Ketten rózsás és slingelt szoknyákban, blúzban, piros, hosszú püspöksapkában, a harmadik pedig ördögruhában. Amikor a mondókájukat elmondták, a kezükben lévén egy hosszú, nyújtogatószerű dolog, annak a végén volt egy papírból

készült skatulya, amelyben gyertya égött. Ezt nyújtogatták kétszer-háromszor, amikor a reflént [sic!] énekelték. A házbeliék persze megajándékozták utána [őket] gyümölcselel, aszalt szilvával, aszalt almával és egy kis pénzzel.

Poco parlando ♩ = 160–164

1. Há-rom-ki - rá-lyok nap-ján, Or-szá-gunk éggy is - táp-ján

Di-csér - jük é - ne-kék-kel, Vi-ga - do-zó ver-sék-kel!

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, szép na - pon tá - mad,

Szép na-pon tá - mad.

2. vsz. = 10. sz. 2. vsz. szövegvariánssal.

Doroszló, Novák István (66), Kocsis Pál (60) ének,
Bártol István (62) a szokásról.

Kiss L., 1968.

Vízkereszti variáns: 10, 12–19.

(Az énekről egy másik felvétel is készült ugyanezen gyűjtési alkalommal: AP 7073f, előadta a 62 éves Babos János, lényegtelen eltérésekkel.)

Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét. **Hangzó: 004.**

12. Csillagjárás, csillagozás

Vízkereszt táján, háromkirályok ünnepére készülve három fijú megy az utcán, békopogat a házakhoz: „Be szabad-é vinni a háromkirályok csillagát?” Ára a válasz bentről: „Igen.” Ahogy beérnek a háromkirályok, mindjárt énekel kezdik:

Poco parlando ♩ = cca76

1. Há-rom-ki-rá - lyok nap-ján, Or-szá-gunk éggy is - táp-ján

Dí - csér-jük é - ne-kek-kel, Ví - ga-do-zó ver-sek-kel!

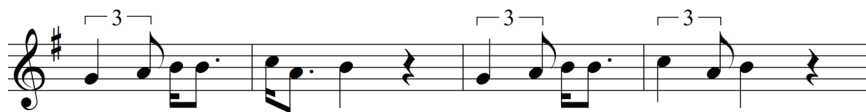

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, szép na-punk tá - mad,

Szép na-punk tá - mad.

Ekkor a középső király, amik vitte a csillagot, kinyújtotta. Úgy két-három méter hosszúra kiszállt a csillag, és ekközbe tovább éneklük, [majd] a csillag visszahúzódott a királyokhoz.

2. Hol vagy, zsi-dók ki-rály-lya? Mert még-je-lent csil - la-ga

A há-rom szent bölcs e-lőtt. Di-csér-jük és áld - juk őt!

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, szép na-punk tá - mad,

Szép na-punk tá - mad.

Mikor a csillagéneküléshez [refrénhez] értek, újból kiszalad a csillag és visszamegy. Utánna köszönnek a házigazdának, sok jót kívánnak, és kapnak egy kis alamizsnát és elmennek tovább.

Édésapámtú' tanultam Horgoson 1925-ben. Akkor jártunk a faluba házról házra, míg csak a vízkereszt napja el nem érkezett. Vízkereszt napján fejeztük be.

Királyhalom, Tukacs István (55).

Kiss L., 1972.

A gyűjtő jegyzete: „A jeles napok énekkel egybekötött népszokásaiból főképp azok maradtak fenn, amelyek adományozással jártak. Királyhalmán újévtől vízkeresztig volt szokásos a csillagjárás, csillagozás. A régente gazdagabb cselekményanyagból már csak a beköszöntő [mely a néphagyománytól idegen, szentimentális szavakat, nem közöljük], az ének és a »csillag nyújtogatása« maradt meg. Utoljára 1920–23 közt volt szokásban.”

Vízkereszt variáns: 10–11, 13*–19.

Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét. **Hangzó: 005.**

13 Háromkirály-játék*

Fehérbe öltözve, vállukon keresztbe kötött szíjjal, oldalukon karddal járnak házról házra a királyok három. Fejükön csákó van, éspedig a „Szerecsönyé” feketés színű, a „Napkeletié” sárgás, a „Napnyugotié” pirosas. A „Napnyugoti” kezében van a csillag. Ahova bemennek, éneklük:

13-I.

Háromkirályok napját,
Országunk egy istápját
Dicsérjük énekkölké,
Vigadozó... stb.

SZERECSÖN KIRÁLY (*a konyhából a szobába nyit*):

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Én vagyok az első, Szerecsön király, én gyöttem szerecsön országú, én hoztam a kis Jézuskának legtöbb ajándékát: arant, tömjént és mirhát, egy kis göndör báránkát.

NAPKELETI KIRÁLY (*belép*):

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Én vagyok a második, Napkeleti király, én gyöttem napkeleti országú, én hoztam a kis Jézuskának legtöbb ajándékát: arant, tömjént, mirhát, királyok ajándékát.

NAPNYUGOTI KIRÁLY:

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Én vagyok a harmadik, Napnyugoti király, én gyöttem napnyugoti országú, én hoztam a kis Jézuskának legtöbb ajándékát: arant, tömjént, mirhát (*kinyújtja a csillagot*), szentőjjük mög Jézuskát!

MIND (*kifelé indulva*):

13-II.

Elindulának
És el-bejutának... stb.

Törökbecse.

Kálmány L., 1879 és 1882 között.

I. *Háromkirályok napját.* Ugyancsak törökbecsei változata dallammal: 14.

II. *Elindulának*. A szöveg folytatása: Szűz Máriának Jó napot mondanak. Változata dallammal: 268-IV. betlehemes.

14. Háromkirály-járás

Hároman mönnek. Vót csákó, akkor vót fábú csináva csillag, és akkor kiugrasztották, nyúto-gat-ták, ijesztgették a gyerököket. A gyerökök megijedtek, a kuckóba szaladtak.

♩ = cca 96

1. Há-rom - ki - rá - lyok nap-ján Or - szá-gunk egy is - táp - ja.

2) Di-csér - jük é - ne - kek-kel, Vi - ga - do - zó ver-sek-kel!

Refr.: Szép je-len, szép csil-lag, szép na-pon tá - mad.

1) 2)
2. vsz. →

2. Hol vagy, zsidók királya?
Mert megjelent csillaga.
hogy Betlehembe találják,
Kis Jézust körülállják. *Refr.*

3. vsz. = 10. sz. 4. vsz.

Akkó mondja, mikó bemén a házba:

– Én vagyok a Napkeleti király, én hoztam a kis Jézuskának legszebb ajándékot, arant.

Akkó a másik azt mondja:

– Én vagyok a Napnyugati király, én hoztam a kis Jézuskának legszebb ajándékot, arant, tömént.

– Én vagyok a Szerecsény király, én hoztam a kis Jézuskának legszebb ajándékot, arant, tömént és mirhát, egy göndör szőrű báránkát.

[*Még egyszer elénekli az 1. versszakot, majd:*] Dicsérjük a Jézust!

Pézt adtak, mindönt, kis italt, díjót, almát. Legényök is mög embörök is jártak. Fijatal embörök is möntek, gyerökök [is], ugye. Tizennyócba, akkó láttam legutójára.

Törökbecse, Szabó Istvánné Miklós Margit (72).

Burány B., 1975.

Vízkereszti variáns: 10–13, 15-I*–19.

Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét.

15 Háromkirály-játék*

Három gyermek királynak van öltözve, a negyedik, a Zsákos közönséges ruhában van, kinek kötelessége amit adnak, elvenni és a királyokat őrizni, hogy meg ne harapja őket a kutya. A királyok inget vesznek magukra, satyakot nyomnak a fejökbe, kezökben fakard van. Satyakjok színes papirosból való és keresztes. Boldizsár királynál a kard helyett csillag van.

BOLDIZSÁR KIRÁLY:

Jó estét, jó uram! Társaim kint vannak
Szép csillaggal, igön nagyon fáznak.
Nosza, uraim, mit mondanak
Ezön hírmondásnak?
Teccik-ë csillagunk látványa,
Vagy elbocsájtanak?

(Erre belülről felelik: „Szabad.” Mire a három király bemegy s az ajtó mellett megáll, éspedig Boldizsár közében, jobbján Gáspár király, balján a kormos Szerecsen király, s énekelnek:)

15-I.

Háromkirályok napján,
Országunk egy istápján
Dicsérjük énekökkel,
Vígadozó versökkel!

(Boldizsár a csillagot kinyújtja, a másik kettő a csillag alatt összeveri a kardot.)

Szép jel és szép csillag,
Szép napunk támadt.

(Ezután mást énekelnek:)

15-II.

Ó, Mária e világra nekünk Szent Fiját hozá... stb.

BOLDIZSÁR KIRÁLY *(szavalja)*:

Én vagyok Boldizsár király!
Onnan fölül gyüttem,
Azt a hírt hallottam,
Hogy Krisztus Urunk

Bötlehömbe születött,
 Sok népektű' mögmöneködött.
 Én vagyok Boldizsár király.
 GÁSPÁR KIRÁLY *(szavalja)*:
 Én vagyok Gáspár király!
 Onnan fölül gyüttem,
 Azt a hírt hallottam,
 Hogy Krisztus Urunk
 Bötlehömbe születött,
 Sok néptű' mögmöneködött.
 Én vagyok Gáspár király.
 SZERECSÖN KIRÁLY *(szavalja)*:
 Én vagyok Szerecsöny király!
 Engöm mög nē csudájjanak,
 Hogy ily fekete vagyok,
 Mert én ott születtem,
 Ahun a nap fölkel.
 Kirántom kardomat,
 Elvágom nyakamat.
 Amott is egy piros almát tanálok,
 Azt is a kis Jézusnak ajálom. Éljön!
 Dicsértessék a Jézus Krisztus! *(Elmennek.)*

Csóka.

Kálmány L., 1879 és 1891 között.

A gyűjtő megjegyzése: Szeged-Rókusról ide költöztek terjesztették el az utolsó pár év alatt.

I. *Háromkirályok napján*. Változata dallammal: 17.

II. *Ó, Mária e világra nékünk*. Változata dallammal: 323–324. karácsonyi ének.

16* *Háromkirály-járás*

Január 6-án házról házra járnak a háromkirályok. A csoport egyike a Csillag, aki nagy csillagot tart a kezében. A három király neve Gáspár, Menyhért és Boldizsár. Az ötödik tagja a csoportnak Heródes, akinél kard van. Mindannyian fehérbe vannak öltözve. A csillagban gyertya ég. Egyszerre lépnek be a konyhába, szobába.

HERÓDES *(kihúzott karddal ide-oda járkál)*:
 Én vagyok Heródes király, aki háromezáz gyereket megöletett.
 Pezsdülnek vérem immár karjaimban,
 Rettennek inaim szörnyű haragimban.
 Vívok véletek nagy gyorsaságba,
 Betlehem városába,
 Ahol egy kisedet találtak.
 Anyjának sírását meg ne hallgassátok,
 Nosza, rajta, három szent király!
 CSILLAG *(kezdi az éneket, amit mindannyian folytatnak)*:

16-I.

1. Háromkirály[ok] napján,
Országunk [egy] istápján
Dicsérjük ének[ek]kel,
Vigadozó versekkel!
Refr.: Szép jelen, szép csillag,
Szép napunk támad.
(*A Csillag forgatja a csillagot.*)

2–3. vsz. = 17. sz. 2b, 5. vsz. szövegvariánsokkal.

(Az együttes ének után Heródes felköszöntötte háromkirályok napját.)

MIND (kifelé menet):

16-II.

Nahát, édes, jó gazdám,
Bocsáss minket utunkra,
Házadra maradjon sok Isten áldása!
Újulás, vidulás a házigazdának!

Ürög.

Gunda B., 1970.

I. Háromkirályok napján. Változata dallammal: 14.

II. Nahát, édes, jó gazdám. Változata dallammal: MNT II. 356-IV.

17. Vízkereszti ének, köszöntő

$\text{♩} = 84$

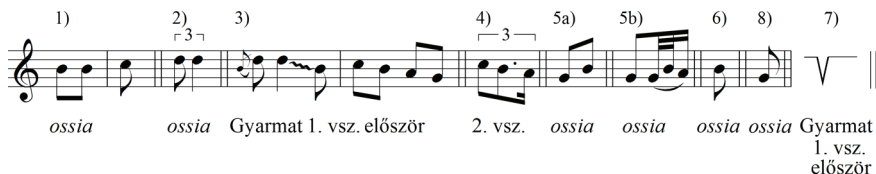
1. Há - rom - ki - rá - lyok {nap - ja Or - szá - gunk eggy {is - táp - ja.
nap-ján, is - táp-ján

Di - csér - jük é - ne - kek - kel, Ví - ga - do - zó ver - sek - kel!

Refr.: {Szép jel és szép csil - lag, szép na - punk tá - madt,
Szép je - len,

{Szép na-punk tá - madt.
{Szép nap az é - gen.

2a Hol vagy, zsidók királya,
Mënyország égy istápja?
Dicsérjük énekekkel,
Vigadozó versekkel! *Refr.*

2b Hol van zsidók királya?
Mert megjelent csillaga.
Betlehembe találták,
Kis Jézust körülállták. *Refr.*
Szép Jézust körülállják. Refr.

2c Hol vagy, zsidók királa?
Mert megjelent csillaga
A három szent királnak,
Gáspár, Menyhárt, Boldizsárnak. *Refr.*

3. A zsidók őt üldözték,
A bölcsek meg tisztelték
Arany, tömjén, mirhával,
Aranyt, tömént és mirhát
A szív imádásával. *Refr.*
És szívből való hálát. Refr.

4. Kérjük a szép Szűzanyát,
Kérje értünk Szent Fiját,
Hogy békességbe tartson,
Ellenségünk ne ártson! *Refr.*

5. Krisztusnak ajándéka
Királyunk ajándéka
Aranyt, tömjént és mirhát
Arany, tömjén és mirha.
Vigyünk mi is Urunknak,
Ártatlan Jézusunknak! *Refr.*

Vörösné: Nem vittünk [csillagot]. Csak úgy mentünk házakhoz. Mint a kóringyálást, úgy végeztük. Ami a karácsonytű maradt, mindig kaptunk, de leginkább is pénzt. Még akkó fillérös pénzek vótak.

Gyarmat György: Pízt adtak. Régebben díjót, almát még ilyesmit a gyerekeknek.

Holló János: Evvel énekelték [a köszöntőt].

Temerin, Ternovác Istvánné Szűcs Erzsébet (62) 1, 2a vsz.

Mosó Józsefné Varga Teréz (81) 1, 2c, 3. vsz.

Felsőmuzslya, Bécsi Istvánné Szabó Margit (56) 1. vsz.

Egyházaskér, Vörös Frigyesné Farkas Mária (68) 1, 2b, 4–5. vsz.

Mohol, Gyarmat György (68) 1. vsz. kétszer, 3. vsz.

Rábé, Dobróka Györgyné Pópity Teréz (84) 1. vsz.

Oroszlámos, Holló János (75) 1. vsz.

Burány B., 1975.

Kiss L., 1968.

Burány B., 1978.

Burány B., 1981.

Bodor A., 1997.

Burány B., 1978.

Egyházaskéren, Moholon és Oroszlámoson köszöntőként énekelték.
 Vízkereszti variáns: 10–16*, 18–19.
 Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét.

18. Vízkereszti ének

$\text{♩} = 152$

1) — 2)

1. Hā-rom - ki - rā - lyok nāp-jāt, Or-szā - gunk eggy is-tāp-jāt

3) —

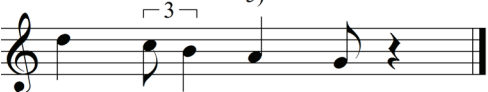
Di-csér - jik é - ne-kek-kel, Vi-gā - do-zó ver-sek-kel!

4)

Refr.: {Szép jel és szép csil - lág, szép nā - punk tā - mädt,
 {Szép je - len,

5)

Szép nā-punk tā - mädt.

1a) 3 1b) 3 2) 3) 4) 5)

ossia 3. vsz. ossia 4. vsz. ossia 2. 4. vsz. ossia 4. vsz. ossia ossia

2. Hol vágy, zsidók királyá?
Hol vān zsidók királyá?
 Mert megjelent csillágá.
 Betlehēmbe találják,
 Szép Jézust körülállják. *Refr.*

3. Királyok ajándékát,
 Árány, tömjén és mirhāt
Aranyat, tömjént, mirhāt
 Vigyink mi is Urunknāk,
Vigyink a mi Urunknāk,
 Ártátlān Jézusunknāk! *Refr.*

4. Kírjik a Szíz Mārijāt,
Kérjük a szép Szűzanyát,
 Kérje értink Szent Fijāt,
 Hogy békességbe tartsōn,
 Ellenségink ne ārtson! *Refr.*

Bácskertes, Nagyfejű Istvánné Balogh Erzsébet (79) 1–2. vsz.
Guzsvány Imréné Urbán Verona (71) 1–4. vsz.

Bodor A., Németh I.,
Csizmadia A., Silling I., 2000.
Bodor A., 1990.
Bodor A., 1990.

Dobó Orbánné Brúnyai Katalin (76) 1–4. vsz.
Gábor József (92) előénekes 1, 3. vsz.

Guzsványné köznyelvi ejtéssel énekelt.
Vízkereszti variáns: 1–17, 19.
Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét.

19. Vízkereszti ének

Parlando, rubato ♩ = cca 72

1. Az is - te - ni gyer-me-ket, Ki ma ki - je - len - te-tett

A há - rom szent bölcs e-lőtt, Dí-csér-jük és áld - juk őt!

Refr.: Szép jel és szép csil-lag, szép na-punk tá-madt,

Szép na-punk tá - madt.

2. 3. vsz.

2. A zsidók őt üldözték,
A bölcsök meg tisztelték
Arany, tömjén irhával,
S a szív imádásával. Refr.

3. Szent hitünknek csillaga
Minekünk is jelt ada,
Hogy megjelent királyunk,
Kit epedve úgy vártunk. Refr.

Bácskertes, Dienes Pál (67) előénekes.

Bodor A., Németh I.,
Csizmadia A., Silling I., 2000.

Vízkereszti variáns: 10–18.
Dallamtípusáról lásd a 10. ének jegyzetét. Hangzó: 006.

20. Vízkereszti ének

1. A há-rom bölcs ki-rály, a há-rom bölcs ki - rály mesz-sze föld-re
Si - et Gás-pár, Menyhárt, úgy-szin-tén Bol-di - zsár Bet-le-hem-be.

In - dul-nak szü - le - tett Úr Jé - zus-hoz,

Ki va-la já-szol-ban, pó-lyá-ba ta-kar - va, mes-si - ás - hoz.

2. Egy csillag ragyogott, egy csillag ragyogott napkeletre,
Amely is jel vala, hogy az örömrőre elérkeze.
Három szent királyok arra nézve
Próféták írását látták, jó szavait teljesedve.
3. Azonnal indultak, azonnal indultak, és magukkal
Vivének aranyat, tömjént, szinte mirhát jó szándékkal,
Melyet átnyújtának a kisdednek,
Aranyat királynak, tömjént Istennek, mirhát embernek.
4. Azért mi is itten, azért mi is itten most imádjuk,
Három szent királlyal, buzgó áhítattal őtet áldjuk,
Aki váltságunkat eszközölte.
Kérjük, hogy magához, örök trónusához vigyen mennybe!

Feketető, Kéri István (60).

Kónya S., 2001.

18. századi műdalból folklorizálódott, hosszúsoros, kis hangterjedelmű, dúr hexachord dallam (vö. Pálóczi Horváth Ádám: *Ötödfélszáz énekek*, 100). Moldva kivételével mindenütt gyűjtötték, összesen 25 változatban. A néphagyomány szívesen kapcsolja a karácsonyi időszakhoz, lehet adventi ének (MNT II. 325) vagy bölcsőcske éneke (MNT II. 694). Ebbe a körbe illeszkedik észak-bánati vízkereszti énekünk is.

Variáns: 174. adventi ének.

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/65.

1–3. versszakának szövege: *Orgonahangok*, 498.

21. Vízkereszti ének

♩ = cca 90

1. Ó, ör - ven - de - tēs hír - hal - lás,

Nap - ke - let - ről a tá - ma - dás:

Lát - szik szép csil - lag ro - gyog - va,

A - kin vót nagy cso - dál - ko - zás.

2-4. vsz. 3. vsz. 4. vsz. ism. 2. vsz. 4. vsz. ism.

2. Három bölcs keresésére
Rátaláltak a Szént Szűzre.
Beménvén egy istállóba,
Hát kis Jézus a jászolyba

3. Volt keserves állapotba,
Édesanyja siránkozva.
Három bölcs elindultak,
Minden könyveket félhántak.

4. Három bölcs keresésére
Rátaláltak a Szént Szűzre.
Vittek aranyt, tömjént s mirhát,
Úgy tisztelték Isten Fiát,
(Ism.) Kiáltván neki hozsannát,
Pásztorokkal kis glóriát.

Hertelendyfalva, Szatmári Mihályné Balogh Mária (69).

Kiss L., 1968.

ÓEurópai zenei örökségből származó, kis hangterjedelmű, alapjában kétsoros dallam négysoros-sá bővített változata. A teljes magyar nyelvterületen ismert mintegy húsz változatban (MNT II. 513, 569). Cigány, szlovák és román variánsai is vannak, és többnyire karácsonyi kántálóként legenda- és

balladaszöveggel éneklik. A hertelendyfalvi vízkereszti ének szövege szerint – mely a háromkirályok látogatását beszéli el „ponyvai” megfogalmazásban – szintén a karácsonyi ünnepkörbe tartozik, köszöntőfunkciójáról azonban nincsenek ismereteink.

Variáns: 225. karácsonyi köszöntő.

Dallamtípusa: Típuskatalógus III/9. **Hangzó: 007.**